

Жуль Верн

ТАЄМНИЧИЙ ОСТРІВ

У США під час Громадянської війни п'ятеро північан тікають з обложеної столиці конфедератів Ричмонда на повітряній кулі. У березні 1865 року страшна буря викидає їх на берег безлюдного острова в Південній півкулі. Кожен з нових поселенців острова володіє незамінними талантами, а під керівництвом інженера Сайруса Сміта ці відважні люди гуртуються і стають єдиною командою.

*Переклад з французької - Тетяна Черторижська
Ілюстрації - Жюль Декарт Фер*

Частина перша

КАТАСТРОФА В ПОВІТРІ

РОЗДІЛ I

Ураган 1865 року. — Крики в повітрі. — Аеростат, підхоплений смерчем. — Оболонка розірвана. — Навкруги тільки море. — П'ять пасажирів. — Що діється в корзині. — Земля на горизонті. — Закінчення драми.

— Ми підіймаємось?

— Ні! Навпаки! Ми спускаємось!

— Гірше того, містере Сайрес! Ми падаємо!

— Викидайте баласт!

— Останній мішок тільки що випорожнили!

— Аеростат підіймається?

— Ні!

— Я чую ніби плюскіт хвиль!

— Під нами море!

— До моря, мабуть, не більш як п'ятсот футів!^ш

Тоді в повітрі пролунав могутній голос.

— Викидайте за борт увесь вантаж!.. Увесь!

Ці слова прозвучали над безмежною пустинею Тихого океану близько четвертої години дня 23 березня 1865 року.

Всі, очевидно, пам'ятають жахливий ураган, що розпочався в час рівнодення цього року. Барометр упав до семисот десяти міліметрів. Страшний норд-ост дув безперервно від 18 до 26 березня. Він наробив великих спустошень в Америці, Європі та Азії, на території в тисячу вісімсот миль, починаючи з тридцять п'ятої паралелі північної широти до сорокової паралелі південної широти! Зруйновані міста, вирвані з корінням ліси, спустошені повіддю узбережжя, сотні викинутих на берег кораблів, цілі області, зруйновані смерчем, що змітав усе на своєму шляху, тисячі людей, що загинули на землі або потонули в морі, — такі були наслідки несамовитого лютування цього урагану. Він перевищував руйницькою силою ті два урагани, які знищили Гаванну і Гваделупу, перший 25 жовтня 1810 року, другий 26 липня 1825 року.

В той самий час, коли стільки катастроф сталося на землі й на морі, не менш страшна драма відбувалась і в розбурханому повітряному просторі.

Аеростат, що його, як кулю, несло на верховини смерчу, підхоплений коловоротом повітряного стовпа, пролітав простір із швидкістю дев'яносто миль^[2] за годину, обертаючись навколо себе в повітряному вирі.

Під нижньою частиною аеростата гойдалася корзина; і з п'ятьма пасажирами, ледве помітними у вогкому тумані, що спускався аж до хвиль океану.

Звідки ж узявся цей аеростат — безпомічна іграшка страшної бурі? В якій точці землі він піднявся в повітрі? Не міг же він вилетіти під час урагану? Адже смерч тривав уже п'ять днів, а його перші ознаки виявилися ще 18 березня. Можна було припустити, що аеростат з'явився дуже далеко, оскільки він летів із швидкістю не менше двох тисяч миль на добу.

У всякому разі, пасажирів не мали можливості визначити швидкості свого руху і відстань, яку вони пролетіли від початку своєї подорожі, бо їм ні на що було орієнтуватися. Хоч і дивно це, але, рухаючись і крутячись з неймовірною швидкістю серед могутньої бурі, вони навіть не відчували її. Вони переміщались, крутилися в повітрі, не відчуваючи ні обертання, ні руху вперед у горизонтальному напрямі. Їхні погляди не могли пронизати густий туман, що клубочився під корзиною. Все навколо них було в непроглядному тумані. Їх оточували такі густі хмари, що вони навіть не могли сказати, чи була це ніч, чи день.

Ні відблиск світла, ні звуки з населених земель, ні рев океану не доходили до них у цю густу темряву, поки вони тримались у верхніх шарах повітря. Лише

почавши швидко спускатися, пасажери зрозуміли ту небезпеку, що чекала їх серед хвиль.

Тим часом, аеростат, позбувшись свого вантажу — спорядження, зброї, харчів, — піднявся у верхні шари повітря на висоту в чотири тисячі п'ятсот футів. Дізнавшись, що під ними море, пасажери зрозуміли, що вгорі їх чекала менша небезпека, ніж унизу. Не вагаючись, вони повикидали за порт навіть найпотрібніші речі, щоб лише зберегти газ, за допомогою якого аеростат тримався над безоднею.

Ніч проминула в хвилюванні, що могло бути смертельним для менш енергійних людей. І коли знову настав день, ураган почав ніби затихати. З ранку 24 березня з'явилися ознаки заспокоєння. На світанку легші хмари піднялися вгору. За кілька годин смерч розвіявся і зник. Ураган перейшов у «свіжий вітер», тобто швидкість пересування атмосферних шарів зменшилася вдвоє. Такий вітер моряки називають «бриз у три рифи». Погода значно поліпшилася.

Близько одинадцятої години нижні шари повітря помітно прояснилися. Повітря було прозоре й вогке, як це завжди буває після великих ураганів. Здавалося, що цей ураган припинив своє просування на захід і затих сам по собі. Можливо, він розплився електричними струмами, після того, як розвіявся смерч; так буває інколи з тайфунами в Індійському океані.

Але одночасно можна було помітити, що аеростат почав знову повільно й безупинно спускатися. Він став потроху зменшуватись, і його оболонка змінила свою форму з круглої на овальну.

Опівдні аеростат був уже на висоті не більше двох тисяч футів над морем. Місткість його була близько п'ятдесяти тисяч кубічних футів, і завдяки цьому він міг би, очевидно, довго триматися в повітрі, коли б досяг великої висоти над рівнем моря або рухався в горизонтальному напрямку.

В цей час пасажери викинули останні речі, які могли ще обтяжувати корзину, продукти, які вони зберігали, все, навіть найдрібніші речі, що були у них в кишенях, а один з них, ухопившись за круг, до якого була прикріплена сітка, намагався міцніше зав'язати випускний клапан аеростата, щоб не виходив газ.

Ставало ясно, що пасажери не могли більше затримати простат у верхніх шарах повітря і що газу не вистачало! Отже, вони повинні були загинути!

І справді, під ними не було ні континенту, ні навіть острова.

Ніде не було ніякого клаптика землі, ніякої твердої поверхні, за яку міг би зачепитись якір аеростата.

Скрізь — неосяжне море, хвилі якого здіймалися з страшною силою! Це був океан, якому не видно було кінця-краю, хоч з висоти очі пасажирів сягали

на сорок миль! Це був водяний простір, безжально збитий смерчем, і хвилі його гнались одна за одною, як ошалілі істоти, поверх яких була накинута густа біла сітка! Ніде ні землі, ні корабля!

Отже, треба було за всяку ціну припинити опускання аеростата. Пасажири корзини билися з усіх сил, щоб не дати йому загинути в хвилях. Та, незважаючи на всі їхні зусилля, аеростат опускався все нижче, одночасно пересуваючись з великою швидкістю за вітром, тобто з північного сходу на південний захід.

Яке страшне було становище цих нещасних! Вони більше не могли керувати аеростатом. Марні були всі їхні зусилля. Оболонка аеростата дедалі зменшувалась. Газ виходив, і не було ніякої змоги його затримати. Опускання аеростата помітно прискорювалось, і о першій годині дня між корзиною і поверхнею океану було не більше шестисот футів.

Справді, не можна було затримати газ, який вільно виходив з розірваної оболонки.

Повикидавши з корзини всі речі, пасажири могли ще кілька годин триматися в повітрі. Але катастрофа була неминуча, і, якщо до вечора не з'явиться якась земля, пасажири, корзина і аеростат напевне загинуть у хвилях.

Останню спробу, на яку ще вистачило їхніх сил, вони вже зробили. Пасажири аеростата були,

очевидно, людьми енергійними, які не боялись дивитися смерті в обличчя. Жодної скарги не почулося від них. Вони вирішили боротися до останньої секунди, зробити все можливе, щоб віддалити свою загибель. Якби корзина аеростата — щось на зразок ящика з лози — впала у воду, то неминуче повинна була б затонути.

О другій годині від аеростата до поверхні моря було не більше чотирьохсот футів.

Цієї миті мужній голос — голос людини, серце якої не знало страху, — пролунав над морем. Йому відповіли двоє голосів не менш енергійних.

— Чи все викинуто?

— Ні! Ще засталося десять тисяч франків золотом!

Важкий мішок одразу ж полетів у воду.

— Чи підіймається аеростат?

— Потроху, але він зараз же спуститься!

— Що можна ще викинути?

— Нічого!

— Можна. Корзину!

— Чіпляйтесь за сітку! У море корзину!

Справді, це був єдиний і останній спосіб полегшити аеростат. Вірьовки, якими корзина була прив'язана до кулі, було перерізано, і аеростат піднявся знову вгору на дві тисячі футів.

П'ятеро пасажирів, учепившись за сітку навколо оболонки, дивилися в безодню.

Відомо, які чутливі аеростати до найменшої зміни ваги. Досить викинути з корзини найлегшу річ, щоб куля відразу ж почала підніматися вгору. Аеростат, плаваючий у повітрі, подібний до точної ваги. Отже, зрозуміло, що полегшений від значного вантажу, він робить різкий стрибок угору. Це й сталося в даному випадку.

Але, прoderжавшись кілька хвилин у верхніх шарах повітря, аеростат знову став спускатися. Газ виходив крізь дірку в оболонці, і не було змоги затримати його.

Пасажири зробили все, на що вони були спроможні. Ніякі зусилля не могли їх урятувати тепер. Вони могли тільки сподіватись якогось щасливого випадку.

О четвертій годині від аеростата до поверхні моря було інше п'ятсот футів.

Раптом почулося голосне гавкання. На аеростаті був собака, який тримався, вчепившись за сітку, поруч з своїм хазяїном.

— Топ щось побачив! — вигукнув один з пасажирів.

І відразу ж інший гучний голос крикнув:

— Земля! Земля!

Підхоплений сильним вітром, аеростат летів на південний схід і від ранку пролетів кілька сотень миль; справді, на обрії з'явився високий берег.

Але до цієї землі було ще близько тридцяти миль. Потрібно було не менше години, щоб долетіти до неї, якщо не зміниться швидкість і напрям вітру. Ціла година! Чи зможе аеростат протягом цього часу зберегти достатню кількість газу?

Таке страшне питання стояло перед пасажирами. Вони вже виразно бачили суходіл, якого треба було досягти за всяку ціну. Вони не знали, острів це чи континент; їм не було навіть відомо, в яку частину світу заніс їх ураган. Та яка б. не була ця земля, населена чи ні, гостинна чи непривітна, треба було її досягти!

О четвертій годині стало ясно, що аеростат не може більше триматися в повітрі. Він летів над самим морем. Гребені велетенських хвиль кілька разів уже лизнули нижню частину сітки, вірьовки якої намокли і обтяжували аеростат; він летів тепер, нахилившись набік, як птах з підстреленим крилом.

Через півгодини земля була на відстані лише однієї милі, але аеростат, виснажений, зів'ялий, у великих зморшках, зберігав газ тільки у верхній частині оболонки. Пасажири, які вчепилися за сітку, були занадто важкі для нього; незабаром вони опинилися по пояс у воді, під ударами несамовитих хвиль. Оболонка аеростата сплющилась і увігнулася, і, роздувшись від вітру, як парус, попливла вперед, ніби корабель. Може вона хоч так досягне берега!

До землі залишалося тільки два кабельтових¹³, коли крик жаху вирвався одночасно з чотирьох грудей. Аеростат, який, здавалося, не міг більше піднятися, зробив ще один несподіваний стрибок, після того, як його вдарило великою хвилею. Немов одразу полегшений від частини свого вантажу, він рвучко піднявся вгору на тисячу п'ятсот футів і там потрапив у повітряний потік, який поніс його майже паралельно берегові. Нарешті, через дві хвилини, він навскоси наблизився до суходолу і впав на прибережний пісок, куди не доходили хвилі.

Пасажири насилу виплуталися з сітки. Аеростат, звільнений від ваги пасажирів, був підхоплений вітром і, як поранений птах, зібравши останні сили, піднявся вгору і зник серед хмар.